

HITNA STANJA POVEZANA S UBODIMA INSEKATA

Zavod za hitnu medicinu Varaždinske županije
Suzana Bačani, dr. med.

UBOD INESEKTA

- Ubrizgavanje otrova ili neke druge tvari u kožu
- Blaže reakcije – komarci, mravi
- Teže reakcije – pčele, ose, bumbari, stršljeni
- Pčele i bumbari ubadaju kada su uznemireni, najotrovniji su u proljeće
- Ose i stršljeni su agresivni, napadaju i kada nisu uznemireni, najopasniji u kasno ljeto i jesen

PČELE

- Na mjestu uboda ostaje žalac s mjehurićem otrova iz zatka kukca
- Savjet – žalac što prije ukloniti
- Nakon uboda ugibaju
- Otrovi se postupno oslobađa uzrokujući lokalizirane i/ili opće simptome
- Najotrovnije u proljeće
- Alergijske reakcije se javljaju nakon višekratnih prijašnjih uboda (rizična skupina – profesionalno izložene osobe - pčelari)

BUMBARI

Izvor: Tamas Nyari

- Otrovi sastavom sličan otrovu pčela
- Najotrovniji u proljeće
- Napadaju kad se osjećaju ugroženi

OSE

- Ne ostavljaju žalac u koži
- Mogu ubosti više puta
- Često agresivne, napadaju i kada nisu uznemirene
- Najopasnije u kasno ljeto i jesen
- Otrovi sadrže kemijski aktivnije tvari, pa su alergijske reakcije teže
- Alergijske reakcije mogu nastati i nakon prvog uboda, no češće nakon 2-3 prijašnjeg uboda

STRŠLJENI

- Ne ostavljaju žalac
- Mogu ubosti više puta
- Agresivni, napadaju
- Najopasniji u kasno ljeto i jesen
- Količina otrova veća – opasnost veća
- Ubod bolniji i peče

**Ubodi insekata su 2. najčešći uzrok
alergijske reakcije i anafilaksije!**

Lokalizirana reakcija – mjesto uboda

- Otekline
- Crvenilo
- Svrbež
- Osjetljivost
- Bolnost

Tegobe traju nekoliko sati do nekoliko dana i mogu nestati same od sebe!

Hladni oblog + Synopen krema

AKUTNA ALERGIJSKA REAKCIJA

- Akutni nastup bolesti (minute do sati)
- Pojava znakovitih kožnih promjena - urtikarija (koprivnjača) i/ili angioedem
- Brzo ukloniti izvor koji je reakciju potaknuo

Urtikarija (koprivnjača)

- Izdignuta, dobro ograničena područja eritema i edema koja zahvaćaju dermis i epidermis
- Posredovana IgE protutijelima
- Rezultat otpuštanja histamina, bradikinina, leukotriena C4, prostaglandina D2 i drugih vazoaktivnih supstanci iz mastocita i bazofila kože (uzrokuju ekstravazaciju tekućine u dermis, vodeći do urtikarijskih lezija)
- Intenzivni svrbež (pruritus) - rezultat je djelovanja histamina
- Karakteristika – migratorne lezije, razdvojene područjima normalne kože, blijede na pritisak

Izvor: allergy-clinic.co.uk

Angioedem (akutni edem kože ili sluznica)

- Često prati urtikariju
- Naglo se javlja
- Najčešće zahvaća vjeđe, usnice, područje zglobova, genitalija, larinks (grkljan), farinks (ždrijelo) i jezik
- Oticanje je asimetrično
- Resorbira se nakon nekoliko sati

- Može biti po život opasna alergijska manifestacija
- Zbog oticanja ždrijela i grkljana može doći do opstrukcije (sužavanja, zatvaranja) dišnih puteva i prijetjećeg gušenja
- Potrebno je pozvati HMS!

Terapija akutne alergijske reakcije

- **Antihistaminici (Kloropiramin 20mg im.)**
- **Kortikosteroidi (Metilprednizolon 1-2mg/kg im. ili polagano iv.)**
- **Adrenalin (inhalacija ili im. kod edema dišnih puteva ako prijeti gušenje)**

ANAFILAKTIČKA REAKCIJA

- Najteži oblik alergijske reakcije
- Počinje iznenada i može biti smrtonosna
- Reakcija imunosnog sustava prilikom koje se iz mastocita i bazofila oslobađaju upalni medijatori i citokini
- Dijagnosticira se temeljem kliničke slike koja se razvije u roku od nekoliko minuta/sati nakon izloženosti alergenu

Simptomi i znakovi

Znakovi kardiovaskularne nestabilnosti

- Slabost
- Omaglica
- Sinkopa
- Tahikardija
- Hipotenzija

Poremećaj dišnih putova

- Dispneja
- Promuklost
- Stridor
- Sipljivost (zvižduci)
- Stezanje u grlu i prsima

- Svrbež kože, crvenilo, urtikarija
- Otok usnica i očnih kapaka
- Grčeviti bolovi u trbuhu
- Proljev
- Mučnina
- Povraćanje
- Uznemirenost
- Tresavica
- Osjećaj straha (“kao da im dolazi kraj”)

Postupak u slučaju anafilaksije

ODMAH nazvati **HMS (hitnu medicinsku službu)**

194 ili 112

Primijeniti EpiPen!

Dati tabletu ili sirup antihistaminika (npr. Acrius, Claritine, Flonidan, Belodin...).

EpiPen

Autoinjektor koji sadrži
0,3mg ADRENALINA

Mjesto primjene – srednja
trećina natkoljenice,
prednja prema vanjskoj
strani

Kupuje se na bijeli recept!

Što učiniti ako osoba izgubi svijest?

Sigurnost

Stanje svijesti

Ako ne reagira (bez svijesti)- pozovite pomoć

Provjerite disanje

Diše

Bočni položaj

Ne diše

Pozovite HMS

CPR 30:2

Terapija anafilaksije

- **Kisik**
- **Adrenalin (0,5ml u razrjeđenju 1:1000 im. u kvadriceps)**
- **Kloropiramin (20 mg im. ili polako iv.)**
- **Otvoriti 2 iv. puta i dati kristaloide**
- **Kortikosteroidi (1-2mg/kg im. ili polako iv.)**
- **Bolesnika staviti u ležeći položaj s uzdignutim nogama**
- **Monitoring**
- **Prevesti bolesnika u bolnicu radi daljnje procjene i liječenja (moguća bifazna reakcija)**

Upute osobama alergičnim na ubode insekata:

- **Žalac je potrebno odmah odstraniti.**
- **Na mjesto uboda staviti hladni oblog.**
- **Imati u pripravnosti lijekove (autoinjektor, antihistaminik, kortikosteroid).**
- **Izbjegavati brze pokrete (mahanje rukama).**
- **Izbjegavati jake mirise (parfeme, kreme za sunčanje).**
- **Oprez pri radu u vrtu i voćnjaku (zaštititi otkrivene dijelove tijela).**
- **Izbjegavati široku odjeću i odjeću žarkih boja.**
- **Slatke namirnice držati pokrivenima.**
- **Kante za smeće držati zatvorenima.**
- **Prozore zatvarati ili staviti mrežu protiv insekata.**

HVALA NA PAŽNJI!